ਗੁਲਾਮ ਹਸਨ ਬੇਗ

ਬਨਾਮ

ਮੁਹੰਮਦ ਮਕਬੂਲ ਮਗਰੇ & ਓਆਰਐਸ.

(2022 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1041)

ਜੁਲਾਈ 26, 2022

[ਏ. ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ, ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ ਅਤੇ ਜੇ. ਬੀ. ਪਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973: 226, 227 ਅਤੇ 228 - ਦੰਡ ਕੋਡ, 1860: 147, 302, 323, 354 ਅਤੇ 451 - ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸੱਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ - ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ "ਕਾਰਡੀਓ" ਸੀ ਸਾਹ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ" - ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਚਾਰਜ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਰੱਖੀ ਗਈ: ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਚਾਰਜ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ - ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਉਹ ਸਭ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਕੀ ਕੇਸ ss.302 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ 304 ਭਾਗ II, IPC ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪੂਰੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਰੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - ਦੇ ਫਰੇਮਿੰਗ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੋਸ਼, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ ਸਿੱਟਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੋਰਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872: ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਸਬੂਤੀ ਮੁੱਲ – ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ – ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਉਸ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ

ਬਿਆਨ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ – ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਹੀ ਅਸਲ ਸਬੂਤ ਹੈ - ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸ.157 ਅਧੀਨ ਪੁਖਤਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ.159 ਅਧੀਨ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸ.145 ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872: ਸ. 45 - ਮਾਹਰ ਰਾਇ - ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਾਟਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਖੁਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਡਾਕਘਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਮੋਹਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਇੰਨੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਚਾਰਜ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 27]

2. ਇਸ ਕੇਸ 'ਤੇ ਹੱਥ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰਸ਼ਲਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਅਧੀਨ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ “ਕਾਰਡੀਓ ਰੈਸਪਿਰੇਟਰੀ ਫੇਲ੍ਹਰ” ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿ “ਕਾਰਡੀਓ ਰੈਸਪਿਰੇਟਰੀ ਫੇਲ੍ਹਰ” ਦਾ ਘਟਨਾ ਨਾਲ

ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੀ ਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 157 ਅਧੀਨ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 159 ਅਧੀਨ, ਜਾਂ ਗਵਾਹੀ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 145 ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਮੈਡੀਕਲ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਾਏ ਗਏ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਮਟੀਰੀਅਲ ਸਮੇਤ ਡਾਟਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਮਟੀਰੀਅਲਜ਼ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਖੁਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 22]

3.. ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਸਮੇਤ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਇ ਮੰਗਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਇਸ ਲਈ "ਕਾਰਡੀਓ ਰੈਸਪਿਰੇਟਰੀ ਫੇਲ੍ਹਰ" ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚਾਹੇ ਕੇਸ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 302 ਜਾਂ 304 ਪਾਰਟ II ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

4. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸੈਟਲ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵੱਧ ਚਾਰਜ ਲਈ ਫਰੇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਘੱਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ. ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਚਾਰਜ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼. ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਦ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ

ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਫਰੇਮ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 304 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਘੱਟ ਚਾਰਜ ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਭਾਗ II, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮਾ ਏ. ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ। [ਪਾਰਸ 32, 33][55-ਬੀ-ਈ]

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਸਮਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ(1979) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 4 : [1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 229; ਦਲਬੀਰਚਾਈ ਜਾਧਵਚੰਦ ਪਾਟੇ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ (2019) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 547 : [2019] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 701; ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 368 : [2010] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 669; ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਆਰ. ਹਿਰੇਮਥ (2019) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 515 : [2019] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵੀ ਸੀ. ਸ਼ੁਕਲਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (1980) ਸੁਪਲੀ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 92 : [1980] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 380 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 695; ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਸੇਲਵੀ (2010) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 455; ਵਿਕਰਮ ਜੋਹਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (2019) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 207 : [2019] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਆਸਿਮ ਸ਼ਰੀਫ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ (2019) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 148 : [2019] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 799; ਭਾਮੂ ਬਾਈ ਬਨਾਮ ਘਨਸ਼ਿਆਮ (2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217 : [2019] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 422; ਅਮਿਤ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ (2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 460; ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਬਨਾਮ ਸੋਮ ਨਾਥ ਥਾਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1996) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 659 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1980] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 380 ਪੈਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 229 ਪੈਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

[2019] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 701 ਪੈਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

[2010] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 669 ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

[2018] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 455 ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2019] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2019] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 799 ਪੈਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2019] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713 ਪੈਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

[2019] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 422 ਪੈਰਾ 27 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2012] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 988 ਪੈਰਾ 28 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1996] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 189 ਪੈਰਾ 28 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1041 ਦਾ 2022।

ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 26.11.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੀ(ਐਮ) ਨੰਬਰ 99 ਦਾ 2020 ਤੋਂ।

ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੰਦੀਪ ਪਾਂਡੇ, ਅਧਿਵਕਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਮਿਸ ਤਰੁਣਾ ਐਸ਼ਵਰਯਮੁਰਲੀ ਪਸਾਦੀ, ਅਮਿਤੇਸ਼ ਰਾਏ, ਮਿਸ ਸ਼੍ਰੇਯਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਦਾਨ, ਐਸ. ਅਨਨਯਾ ਸਾਹ, ਅਹਮਦ ਇਬਰਾਹਿਮ, ਧੀਰਜ ਅਬਰਾਹਮ ਫਿਲਿਪ, ਅਧਿਵਕਤਾ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਜੇ ਬੀ ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਤੀ) ਵੱਲੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 26.11.2020 ਨੂੰ ਸੀਆਰਐਲ(ਐਮ) ਨੰਬਰ 99 ਦੇ 2020 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ, ਸੋਪੋਰ (ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ) ਵੱਲੋਂ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਇਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 7) ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਆਈਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਯੋਗ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਪਰੰਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਅਧੀਨ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ।

ਤੱਥਾਤਮਕ ਮੈਟਰਿਕਸ

3. ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.) ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨੰਬਰ 26/20 ਮਿਤੀ 22.03.2020 ਨੂੰ ਦੰਗੀਵਾਚਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਭਾਗਿਆਨਾ ਦਿਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਇਹ ਸਟੇਟ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬਾੜ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਗ ਪਏ। ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੱਕੜ ਦੇ ਲੱਠ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਵਿਜ਼. ਰੁਬੀਨਾ ਰਮਜ਼ਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬਚਾਉ ਲਈ ਆਈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਹਿਲਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਘਸੀਟਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਫਟ ਗਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਹੋਇਆ।

4. ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੰਗੀਵਾਚਾ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 354, 323 ਅਤੇ 451 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਨੂੰ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮੌਰਟਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੰਚਨਾਮੇ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਤਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ।

5. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜੋ ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ “ਕਾਰਡੀਓ ਰੈਸਪਿਰੇਟਰੀ ਫੇਲ੍ਹਰ”। ਵਿਸਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

6. ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਾਰਜ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ।

7. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਅਰਜੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

9. ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਉਪਸਥਿਤ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?

10. ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ, ਅਸੀਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਛੱਡਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

11. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 23.10.2020 ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 29 ਅਤੇ 30 ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇਖਿਆ :-

"29. ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 161 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨੂੰਹ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਲ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਇਜ਼ਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ। ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ਖਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਿਵਾਏ ਉਸਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਖਰੋਚਾਂ ਦੇ। ਕੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਖਮ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਜ਼ਖਮ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਨਿਸਕਰਸ਼ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤੱਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

30. ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਨੂੰ ਮਾਨਦੀ ਹੈ - i) ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਮੀਸਾਈਡ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 299 ਅਤੇ 304 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿਚਕਾਰ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ii) ਗੈਰ-ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਮੀਸਾਈਡ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 304-ਏ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਹਨ; i) ਕਤਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਸੈਕਸ਼ਨ 300 ਅਤੇ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ii) ਕਤਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਸੈਕਸ਼ਨ 304-II ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਕਤਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਰਚੁਅਲ ਮੋਡ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿ ਸਬ ਜੇਲ ਬਾਰਾਮੁਲਾ ਵਿੱਚ

ਬੰਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸਬ ਜੇਲ ਬਾਰਾਮੁਲਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। 04.11.20 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ-

"9. ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਜਖਮੀ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਗੁੰਮ ਹਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਇਸ਼ਾ ਬੇਗਮ ਦੀ ਜਖਮੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 22.03.2020 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3.15 ਵਜੇ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਹੋਂਠਾਂ 'ਤੇ ਹਲਕੀ ਬਲੀਡਿੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਇਸ਼ਾ ਬੇਗਮ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜਖਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਪੋਸਟ ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੇ ਆਇਸ਼ਾ ਬੇਗਮ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੜੋਸੀਆਂ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਈ। ਭਾਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਇਸ਼ਾ ਬੇਗਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 7 ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ (ਪਟੀਸ਼ਨਰ) 'ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਤੀਜਤਨ ਉਹ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੋਸਟ ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸ ਨੇ ਝੱਲੀ ਜਖਮ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ 22.03.2020 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3.15 ਵਜੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 23.03.2020 ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰੇ 1.17 ਵਜੇ ਮ੍ਰਿਤ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਮੌਤ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਨੁਸਾਰ। ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 7 ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਬਲਕਿ ਇਹ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜੋ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" (ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਾਂਗੇ ਜੋ ਪਰੀਖਿਆ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

"ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੁਦਾਸਿਰ ਅਹਮਦ ਮਗਰੇ ਤੁਸੀਂ 22.03.20 ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ

ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਗਣ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਨੇ ਬਾੜ ਉਖਾੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ 22/23.03.2020 ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 451, 323, 324 ਅਤੇ 304 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

14. ਅਸੀਂ ਹੁਣ 1973 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਇੱਕ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਪਾਵਾਂਗੇ, ਜੋ 23.03.2020 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਇਸੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹਨ। ਬਿਆਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

"ਵਲੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ੇਖ ਦਾ ਬਿਆਨ, ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ: ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੀ-ਉਦ-ਦੀਨ ਸ਼ੇਖ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਯਾਰਬਗ, ਉਮਰ – 59 ਸਾਲ, ਪੇਸ਼ਾ – ਕਿਸਾਨ, ਧਾਰਾ 161 ਸੀਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਮਿਤੀ 23-03-2020

ਮੈਂ ਯਾਰਬੁੱਗ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਹਾਂ। 22-03-2020 ਨੂੰ, ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮਸਜਿਦ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵੱਲ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥਾਤ 1. ਮੁਹੰਮਦ ਮਕਬੂਲ ਮਗਰੇ ਪੁੱਤਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਬਾਨ ਮਾਗਰੇ; 2. ਜ਼ਹੂਰ ਅਹਿਮਦ ਮਗਰੇ ਪੁੱਤਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਬਾਨ ਮਾਗਰੇ; 3. ਤਾਰਿਕ ਅਹਿਮਦ ਮਗਰੇ ਪੁੱਤਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਬਾਨ ਮਾਗਰੇ; 4. ਮੁਦਾਸਿਰ ਅਹਿਮਦ ਮਗਰੇ ਪੁੱਤਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਬਾਨ ਮਾਗਰੇ; 5. ਅਬਦੁਲ ਰਸ਼ੀਦ ਬੇਗ ਪੁੱਤਰ ਮੁਹੰਮਦ ਬੇਗ; 6. ਸੁਹੇਲ ਅਹਿਮਦ ਬੇਗ ਪੁੱਤਰ ਅਬਦੁਲ ਰਸ਼ੀਦ ਬੇਘ; ਅਤੇ 7. ਨਾਸਿਰ ਅਹਿਮਦ ਬੇਗ ਪੁੱਤਰ ਅਬਦੁਲ ਰਸ਼ੀਦ ਬੇਗ ਦੇ ਵਸਨੀਕ: ਯਾਰਬੁੱਗ ਰਫੀਆਬਾਦ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਨਾਲ, ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਟੀਨ ਦੀ ਵਾੜ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾ ਟੀਨ ਦੀ ਕੰਧ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ. ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਡੀ ਇੱਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮ, ਫੜੇ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲੱਕੜ ਦੇ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਿਸ. ਆਸੀਆ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰੁਬੀਨਾ ਰਮਜ਼ਾਨ ਪਹੁੰਚੀ। ਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਵੀ ਕੀਤੀ ਲੱਤਾਂ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਘਸੀਟਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਫੇਰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਘਟਨਾ ਸਬੰਧੀ ਥਾਣਾ ਡਾਂਗੀਵਾਚਾ ਦੇ ਏ. ਰਾਤ 10:00 ਵਜੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਆਸੀਆ ਬੇਗਮ ਜੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੰਭੀਰ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਦਰਅਸਲ, ਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਅਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ

ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ. ਅੱਜ ਥਾਣਾ ਡਾਂਗੀਵਾਚਾ ਦੇ ਏ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ। ”

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

15. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਪੁਰਾਣੀ ਧਾਰਾ 286 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ ਹੈ। 1898 ਦੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 286 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"286.(1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜ਼ੂਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਜ਼ੂਰਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਵਰਣਨ, ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(2) ਫਿਰ ਅਭਿਯੋਜਕ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚੇਗਾ।"

1973 ਦੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"226. ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣਾ।—ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 209 ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਭਿਯੋਜਕ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਰਣਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।"

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਛਾਪ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜੋ ਮਿਟਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਾਫਾਇਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਦਾ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 228 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦਾ ਪੜਾਅ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਭਿਯੋਜਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

16. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"227. ਮੁਕਤੀ।—

ਜੇਕਰ, ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਉਪਰੰਤ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ

ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਪਰੰਤ, ਜੱਜ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗਾ।"

17. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 228 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"228. ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨਾ।—(1) ਜੇਕਰ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਉਪਰੰਤ, ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ- (ਕ) ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਹੁਕਮ ਨਾਲ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਿਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਆਂਕਿਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਿਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਨਿਆਂਕਿਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਰੇਗਾ;

(ਬੀ) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ।

(2) ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਉਪਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

18. ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸੁਰਤ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ। [ਦੇਖੋ: ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚਾਰ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ **ਕੇ.ਸੀ. ਸ਼ੁਕਲਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.** 1980 ਸੁਪਲੀਮੈਂਟ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 92: 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 695 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।]

19. ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ, ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ, ਜਾਂ ਸਮਨ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੋੜੀਆਂ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹਨ। ਉਹ ਹਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 227 ਅਤੇ 228 ਜੋ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ; ਸੈਕਸ਼ਨ 239 ਅਤੇ 240 ਜੋ ਕਿ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 245(1) ਅਤੇ (2) ਜੋ ਕਿ ਸਮਨ ਕੇਸ ਦੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

20. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 226, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭੁੱਲਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 226 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ।

21. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਸਮਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, (1979) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 4 ਵਿੱਚ, ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਲਾਅ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਨ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 10 ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਸਿਦਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ:

"(I) ਕਿ ਜੱਜ ਜਦੋਂ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 227 ਅਧੀਨ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛਾਣਬੀਣ ਅਤੇ ਤੌਲਣ ਲਈ ਸੀਮਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(2) ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(3) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਰਵਭੌਮਿਕ ਨਿਯਮ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਬਰਾਬਰ ਸੰਭਵ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜੱਜ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਜੱਜ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਡਾਕਘਰ ਜਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੀ ਮੁਖਬੋਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਅਸਰ, ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੂਲ ਖਾਮੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਇਆ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

22. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਰਿਧੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ ਦੀਪਕਭਾਈ ਜਗਦੀਸ਼ਚੰਦਰ ਪਟੇਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ, (2019) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 547, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 15 ਅਤੇ 23 ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"15. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"4.....ਧਾਰਾਵਾਂ 227 ਅਤੇ 228 ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ,

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਚਾਈ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਅਤੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਜੋ ਅਭਿਯੋਜਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜੱਜ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਤਰਾਜ਼ੂ 'ਤੇ ਤੌਲੇ ਕਿ ਤੱਥ ਜੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਕਸੂਰੀ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮਾਨਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 227 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 228 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ, ਜੇ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜੇਕਰ ਏ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਖੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਜੋ ਕਿ ਹੋਣੀ ਹੈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ. ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋੜਨਾ ਭਾਵੇਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇ ਕ੍ਰਾਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ.... ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਲਈ ਪੈਨ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਫਿਰ, ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਥਿਊਰੀ 'ਤੇ ਕੇਸ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਹੈ ਬਰੀ ਪਰ ਜੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 227 ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਪੜਾਅ 228, ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਆਰਡਰ ਜੋ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੋਵੇਗਾ 228 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 227 ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ।

"23. ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਡਾਕਘਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਟੀਰੀਅਲ ਨੂੰ ਛਾਣਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਛਾਣਣ ਲਈ ਮਟੀਰੀਅਲ ਉਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਛਾਣਣ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹਿਸ ਸੁਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮੱਗਰੀ ਅਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਕੇਵਲ ਜੱਜ ਦੀ ਨੈਤਿਕ

ਧਾਰਣਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਖਾਲਸਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

23. ਸੱਜਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. [(2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 368 : (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 1371] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 227 ਅਤੇ 228 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉੱਥੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:(ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨੇ 376-77)

"21. ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 227 ਅਤੇ 228 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਦਾਂਤ ਉਭਰਦੇ ਹਨ:

(i) ਜੱਜ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 227 ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਚਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀਮਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛਾਣਣ ਅਤੇ ਤੌਲਣ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਕੇਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਟੈਸਟ ਹਰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।"

(ii) ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(iii) ਅਦਾਲਤ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਡਾਕਘਰ ਜਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੀ ਮੁਖਬੋਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੂਲ ਖਾਮੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਪਕਸ਼ ਦੀ ਘੁੰਮਾ-ਫਿਰਾਈ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਜਨ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

(iv) ਜੇਕਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(v) ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫਰੇਮਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਬੇਟਿਵ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਦੋਸ਼ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਿਆਇਕ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੰਭਵ ਸੀ।

(vi) ਧਾਰਾਵਾਂ 227 ਅਤੇ 228 ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ

ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਥੇ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਹੋਏ ਤੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਲੈ ਕੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਅੰਗ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੀਮਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਕਹੀ ਗਈ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਜੇ ਇਹ ਸਾਮਾਨ ਅਕਲ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇ।

(vii) ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ, ਤਾਂ ਟਰਾਇਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੁੱਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਬਰੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ।"

24. ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਸੈਨ, (2018) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 455 : (2018) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 710, ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਗਾਊ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਹਮ ਜੋਹਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, (2019) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 207 : 2019 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 609 : (2019) 6 ਸਕੇਲ 794 ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

25. **ਅਸੀਮ ਸ਼ਰੀਫ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ**, (2019) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 148, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਏ.ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ) ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਿਨੀ ਟਰਾਇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਜਾਂ ਸੁਪੋਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਸੀਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਦ੍ਧ□ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

"18. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਸੈਟਲ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 227 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ (ਜੋ ਕਿ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 239 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ) ਉਸ ਕੋਲ ਸੀਮਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛਾਣਬੀਣ ਅਤੇ ਤੌਲਣ ਦੀ ਬੇਬੰਧ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ; ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ; ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ, ਟਰਾਇਲ ਜੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 227 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਟਰਾਇਲ ਜੱਜ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਆਇਕ ਮਨ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਕਿ ਕੀ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਮਿਨੀ ਟਰਾਇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

26. ਸਟੇਟ ਆਫ ਕਰਨਾਟਕ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਆਰ. ਹਿਰੇਮਥ, ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (2019) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 515, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"25. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਸੈਕਸ਼ਨ 239 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੈਟਲ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉਭਰਦੇ ਤੱਥ, ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ, ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਟੇਟ ਆਫ ਟੀ.ਐਨ. ਬਨਾਮ ਐਨ. ਸੁਰੇਸ਼ ਰਾਜਨ, (2014) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 709, ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 721-22, ਪੈਰਾ 29)

"29. ... ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਕੀਮਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ, ਜੋ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰਣੀਯ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਕੀਮਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਇਕ ਮਿਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।"

27. ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਡਾਕਘਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਮੋਹਰ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਇੰਨੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਮਿਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਵਿਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਲ, ਅਦਾਲਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਜੋ ਸਟਰਲਿੰਗ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਵੇਖੋ: ਭਾਵਨਾ ਬਾਈ

ਬਨਾਮ ਘਨਸ਼ਿਆਮ, (2020) 2 SCC 217)।

28. ਅਮਿਤ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ, (2012) 9 SCC 460 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ "ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।" ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੱਤ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ v. ਸੋਮ ਨਾਥ ਥਾਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1996) 4 SCC 659, ਅਤੇ ਅਰਥ "ਅਨੁਮਾਨ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ, ਬਲੈਕਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ "ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਸਬੂਤ"; "ਸੱਚ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੈਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਆਗਾਮੀ ". ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਪਾਰ- ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਰੱਖੇ ਗਏ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਅੰਤਮ ਰਾਏ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਰਹੀ ਹੈ...।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

29. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰਸ਼ਲਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਮਿਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਠੀਕ ਸਮਝੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਅਧੀਨ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ "ਕਾਰਡੀਓ ਰੈਸਪਿਰੇਟਰੀ ਫੇਲਿਅਰ" ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ, ਸੁਬੂਤ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਟੁਕੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। "ਕਾਰਡੀਓ ਰੈਸਪਿਰੇਟਰੀ ਫੇਲਿਅਰ" ਦਾ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਯਾਨੀ ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਜੋਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਤੱਥ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹਕਾਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਾਏ ਗਏ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮਾਦੇ ਰੱਖੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਮਾਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਖੁਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

30. ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਰਾਹੀਂ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਸਮੇਤ ਪੋਸਟ ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਏ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਪੋਸਟ ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਇਸ ਲਈ "ਕਾਰਡੀਓ ਰੈਸਪਿਰੇਟਰੀ ਫੇਲਿਅਰ" ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

31. ਇਹ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਜਾਂ 304 ਭਾਗ II ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਹੀ ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ। ਪਰ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਕੇਵਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਪੋਸਟ ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ।

32. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਣ. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸੈਟਲ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ. ਜਿੱਥੇ ਵੱਧ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉੱਥੇ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਘੱਟ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਹੈ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰਜ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਓ। ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ. ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਚਾਰਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ. ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

33. ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ II ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਘੱਟ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਪਏਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਤਲ ਦਾ। ਉੱਥੇ ਹੀ, ਜੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਰਾਜੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ

ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੂਲ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਚਿਤ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜਾ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਈ ਵਾਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਭਰਿਆ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

34. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਹਨ।

35. ਨਤੀਜਤਨ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਹੁਣ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵਾਂ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਾਂਹ ਵਧੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

36. ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣ-ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਉਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ: ਰਾਹੁਲ ਰਾਠੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate